

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ

PAŽYMA

DĖL PARAMOS MIRTIES ATVEJU ĮSTATYMO 2, 7, 9, 10, 11 IR 12 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO (TAP-21-1236; TAIS NR. 21-27796(2))

2021-09-24 Nr. NV-2304

Vilnius

Projekto rengėjas – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Projekto tikslas – **tobulinti paramos mirties atveju teisinį reguliavimą, siekiant išvengti galimo piktnaudžiavimo šia parama (patikslinti, kad teisę į paramą palaikams parvežti turi tik asmuo, su mirusiuoju iki jo mirties bendrai gyvenęs ar turėjęs artimos giminystės ryšius; nustatyti laidojimo pašalpos grąžinimą ją panaudojus ne pagal tikslinę paskirtį ir kt.).**

Dabartinė situacija:

Paramos mirties atveju įstatyme nustatytos paramos rūšys:

- 1) laidojimo pašalpa (8 BSI dydžio, 320 eurų);
- 2) parama užsienyje mirusių (žuvusių) Lietuvos Respublikos piliečių palaikams į Lietuvą parvežti (lygi faktinėms išlaidoms, bet neturi viršyti 54 BSI dydžio, 2160 eurų).

Teisę paramai palaikams parvežti gauti turi bet koks palaikų parvežimą organizavęs fizinis asmuo, jeigu jo /vieno iš bendrai gyvenančių asmenų vidutinės mėn. pajamos yra mažesnės nei 3 VRP dydžio (384 eurai) ir jis pateikia dokumentus, įrodančius patirtas palaikų parvežimo išlaidas. Praktikoje pasitaiko atvejų, kai šios paramos kreipiasi mirusiojo nepažinojęs, bet paramos gavimo sąlygas atitinkantis ir susitaręs su mirusiojo artimaisiais, kurie neatitinka šių sąlygų, asmuo.

Palaikų parvežimą organizavusio asmens pajamos apskaičiuojamos pagal vidutines 3 praėjusių mėn. iki kreipimosi ir sprendimo priėmimo gautas pajamas. Praktikoje pasitaiko atvejų, kai po pareiškėjo kreipimosi, jau priimant sprendimą, asmens situacija būna pasikeitusi ir paaiškėja, kad pareiškėjas prarado teisę šią paramą gauti, nes jo pajamos viršija nustatytą pajamų ribą.

Įstatyme nustatyta, kad neteisėtai gautą laidojimo pašalpą asmuo privalo grąžinti. Tačiau kai asmuo laidojimo pašalpą gauna teisėtai, tačiau vėliau paaiškėja, kad jis ją panaudojo ne pagal paskirtį (atsisakė laidoti, nepalaidojo mirusiojo palaikų ir pan.), nėra įpareigojimo gautus pinigus grąžinti.

Specialiųjų tyrimų tarnyba yra atlikusi įstatymo paramos palaikams parvežti gavimo organizavimo nuostatų antikorupcinį vertinimą ir nustačiusi, kad iš teisinio reguliavimo nėra aišku, kaip užtikrinama, kad mažas pajamas gaunantis palaikų parvežimą organizavęs fizinis asmuo iš tikrųjų organizavo palaikų parvežimą ir patyrė pateiktas išlaidas, o ne užsienyje mirusiojo asmens giminaičiai, kurie neatitinka mažas pajamas gaunančio asmens sąlygos, tačiau sumokėjo už palaikų parvežimą ir siekia susigrąžinti patirtas išlaidas. Įstatyme nėra reglamentuojama sąvoka „palaikų parvežimą organizavęs fizinis asmuo“, todėl neaišku, kurie asmenys turi teisę į paramą palaikams parvežti. Galima situacija, kai laidojimo ir palaikų parvežimo paslaugas teikiančios įmonės, galimai turinčios ryšių su savivaldoje sprendimą priimančiais asmenimis, pasinaudodamos teisinio reguliavimo spraga, gali piktnaudžiauti ir siūlyti mirusiojo užsienyje asmens didesnes pajamas gaunantiems giminaičiams už dalinį atlygį palaikų parvežimo organizavimo dokumentus forminti įstatyme nustatytas mažas pajamas atitinkančio asmens vardu, tokiu būdu gauti maksimalią palaikų parvežimo išlaidų sumą. Siekiant teisinio reguliavimo aiškumo ir sąžiningo valstybės biudžeto lėšų panaudojimo, pasiūlyta tikslinti teisinį reguliavimą.

Parama palaikams parvežti 2020 m. suteikta 226 asmenims, laidojimo pašalpa – 41,7 tūkst. asmenų. Paramai mirties atveju mokėti ir administruoti skirta 13,78 mln. eurų (parama finansuojama iš valstybės biudžeto specialios tikslinės dotacijos savivaldybių biudžetams), iš jų: paramai palaikams parvežti – 423,81 tūkst. eurų, laidojimo pašalpai – 13,01 mln. eurų, administravimui – 329,71 tūkst. eurų).

Projekto esmė, nauda. Siūloma patikslinti Paramos mirties atveju įstatymą:

- Nustatyti papildomą sąlygą paramai palaikams parvežti gauti – asmuo turi būti su mirusiuoju iki jo mirties dienos bendrai gyvenęs asmuo ar artimasis jo giminaitis (tėvas, motina, vaikas, senelis (-ė), vaikaitis, brolis, sesuo).
- Patikslinti, kad asmens, pretenduojančio į paramą palaikams parvežti, pajamos būtų apskaičiuojamos pagal 3 mėn. iki teisės į šią paramą atsiradimo dienos (t.y. kada buvo išduotas paskutinis dokumentas, įrodantis patirtas palaikų parvežimo išlaidas) pajamas, arba pagal mėnesio, kurį ši teisė atsirado, jeigu pasikeitė asmens pajamų šaltinis ar bendrai gyvenančių asmenų sudėtis, palyginti su 3 praėjusiais mėn.
- Nustatyti, kad jei asmuo laidojimo pašalpą panaudojo ne pagal paskirtį, gauta pinigų suma turi būti grąžinama.
- Patikslinti: dokumentus, kurie turi būti pateikiami siekiant gauti paramą; terminus, per kiek laiko turi būti pateikiami trūkstami dokumentai; patirtų palaikų parvežimo išlaidų užsienio valiuta apskaičiavimo tvarką; kad dėl laidojimo pašalpos galima kreiptis ne tik pagal deklaruojamą gyvenamąją vietą, bet ir juridinio asmens buveinės adresą (kai kreipiasi juridinis asmuo) ir kt.

Numatoma nauda. Bus nustatytas aiškesnis ir skaidresnis paramos mirties atveju teisinis reglamentavimas, išvengta galimo piktnaudžiavimo, efektyviau panaudojamos valstybės biudžeto lėšos.

Papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės, jų sutaupyti nenumatoma.

Isigaliojimas – 2022-01-01.

Atitiktis Vyriausybės programai – tiesiogiai Vyriausybės programos nuostatų neįgyvendina.

Derinimas. Projektui Užsienio reikalų ministerija, Specialiųjų tyrimų tarnyba, Lietuvos savivaldybių asociacija pritarė be pastabų. Projektas patikslintas pagal Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos ir Teisingumo ministerijos pastabas. Neatsižvelgta į Teisingumo ministerijos siūlymą perkelti procedūrinės nuostatas iš įstatymo į įgyvendinamuosius teisės aktus (derinimo pažyma pridedama).

Dalykinio vertinimo išvada. Teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

- 1) Projekte yra siūloma susiaurinti teisę paramai palaikams parvežti gauti turinčių asmenų ratą. Numatoma, kad paramą galės gauti išimtinai tik su mirusiuoju bendrai gyvenę asmenys (sutuoktiniai arba neįregistravę santuokos ir bendrą ūkį tvarkę vyrai ir moteris bei jų vaikai) arba artimieji giminaičiai (tėvai, vaikai, seneliai ir vaikaičiai, broliai, seserys). Siūlome įvertinti, ar toks susiaurinimas nėra per griežtas, nes teisės į paramą nebeturės kiti giminystės (dėdės, tetos, sūnėnai, dukterėčios, pusbroliai, pusseserės) ar svainystės (posūniai, podukros, patėviai, pamotės, uošviai, žentai, marčios, sutuoktinio broliai ar seserys, sutuoktinio tėvai ar motinos ir kt.) ryšiais susiję asmenys arba kiti artimai su mirusiuoju iki mirties bendravę asmenys.
- 2) Teikime pasigendama išsamesnės faktinės informacijos, parodančios siūlomų spresti problemų mastą, bei duomenų, pagrindžiančių teigiamą ar neigiamą poveikį tikslinėms grupėms.

Siūlome svarstyti **tarpinstituciniame pasitarime**, įvertinus Vyriausybės kanceliarijos Socialinės politikos grupės ir Teisės grupės nuostatas.

Socialinės politikos grupės patarėja

Daiva Buivydaitė-Garbštienė

tel. 8 706 63853, el.p. daiva.buivydaite@lr.lt